

Guldfuglen

For mange, mange år siden, levede der engang en konge, som havde en dejlig have, hvori der voksede et træ, som bar guldæbler. Da de var modne, blev der talt, hvor mange der var, men næste morgen manglede der et. Det blev meldt til kongen, og han besluttede, at der hver nat skulle holdes vagt ved træet. Den første nat sendte han den ældste af sine tre sønner derned. Han vågede tappert til at begynde med, men henimod midnat kunne han ikke holde sine øjne åbne længere og faldt i søvn, og næste morgen manglede der igen et æble. Den følgende nat måtte den anden søn holde vagt, men det gik ham ikke en smule bedre; da klokken slog tolv, sov han allerede, og om morgenen var der igen et æble forsvundet. Nu kom turen til den yngste søn. Kongen havde ikke videre tiltro til ham og tænkte, det ville gå ham ligesom brødrene, men han fik dog lov til at prøve. Om aftenen gik han ned og satte sig under træet og sled i det for ikke at falde i søvn. Da klokken slog tolv, hørte han en susen i luften, og i det klare månelys så han en fugl, der skinnede som guld, komme flyvende. Den satte sig i træet og hakkede et æble af, men lige i det samme sendte kongesønnen en pil efter den. Fuglen fløj bort, men pilen havde truffet dens vinge, og en af dens gyldne fjer faldt ned på jorden. Han tog den op, bragte den næste morgen til kongen og fortalte, hvad han havde set. Kongen samlede sit råd og viste dem fjereren, og de erklærede, at sådan en eneste fjer var mere værd end hele kongeriget. "Hvis det er tilfældet, kan jeg ikke nøjes med den," sagde kongen, "så må jeg have fat i hele fuglen."

Den ældste søn mente, at han var så klog, at han nok skulle finde fuglen, og begav sig på vej. Da han havde gået en lille tid, så han en ræv, der sad udenfor en skov, og lagde sin bøsse til kinden for at sigte på den. "Lad være med at skyde mig," råbte ræven, "så vil jeg til gengæld give dig et godt råd. Jeg ved nok, at du er ude for at lede efter guldfuglen. I aften kommer du til en landsby, hvor der ligger to kroer lige overfor hinanden. Den ene er klart oplyst, og der går det lystigt til, men du skal tage ind i den anden, selv om du synes, den ser lidt mindre tiltalende ud." - "Sådan et dumt dyr kan da umulig give mig råd," tænkte kongesønnen, fyrede løs, men ramte ikke ræven, der hurtigt løb ind i skoven med halen i vejret. Han gik nu videre, og om

aftenen kom han til landsbyen med de to kroer. Fra den ene lød sang og musik og vinduerne strålede af lys, men den anden så mørk og tarvelig ud. "Jeg måtte da være en god nar, hvis jeg ikke gik ind i det pæne værtshus," tænkte kongesønnen. Men derinde levede han i sus og dus og glemte snart både sin far og guldfuglen.

Da der var gået nogen tid uden at den ældste søn var kommet hjem, begav den næstældste sig på vej for at søge efter fuglen. Han mødte også ræven, der gav ham det samme gode råd, men han agtede ikke på det. Da han kom til landsbyen, stod hans bror i kroens vindue og kaldte på ham. Han kunne ikke modstå, men gik derind og svirede med de andre og glemte ganske, hvad han var draget ud for.

Efter nogen tids forløb ville også den yngste søn drage ud og prøve sin lykke, men faderen ville ikke give ham lov dertil. "Det kan jo dog ikke nytte," sagde han, "du vil såmænd endnu mindre end dine brødre finde guldfuglen, og hvis der skulle tilstøde dig noget, har du ikke forstand nok til at klare dig." Men sønnen blev ved at plage, og til sidst gav den gamle efter, og han drog af sted. Ved skoven mødte han ræven, der bad for sit liv, og gav ham de samme gode råd. "Vær bare rolig," svarede han, "jeg skal såmænd ikke gøre dig noget." - "Du skal ikke komme til at fortryde det," sagde ræven, "kom her, sæt dig op på min hale, så kommer du hurtigere af sted." Næppe havde han sat sig derop, før ræven førte ham over stok og sten, så vinden peb om ørerne på dem. Da de kom til landsbyen, tog kongesønnen ind i det mørke værtshus og sov roligt til den lyse morgen. Da han kom udenfor byen, mødte han igen ræven, som sagde: "Nu skal jeg sige dig, hvordan du skal bære dig ad. Sæt dig op, så rider vi til et stort slot, der er helt omringet af soldater. Du skal imidlertid ikke være bange for dem, de sover allesammen. Gå ind i slottet gennem alle værelser, til du kommer til en stue, hvor fuglen hænger i et træbur. Ved siden af står der et prægtigt guldbur, men du må ikke sætte fuglen derind, det vil komme dig dyrt til at stå." Derpå tog den kongesønnen op på halen, og nu gik det igen over stok og sten, til de nåede slottet. Alting var, som ræven havde sagt, og han kom til sidst ind i stuen, hvor fuglen hang i træburet. De tre guldæbler lå nede på gulvet. Han syntes det var

meningsløst, at den smukke fugl skulle sidde i det grimme bur, lukkede døren op og puttede den ind i guldburet. I samme øjeblik udstødte fuglen et gennemtrængende skrig, så soldaterne vågnede og kom styrtdende ind og greb ham og puttede ham i fængslet. Næste morgen blev han stillet for en domstol, gik straks til bekendelse og blev dømt til døden. Kongen ville dog på en betingelse skænke ham livet. Hvis han kunne skaffe ham guldhesten, der løb hurtigere end vinden, skulle han få lov til at drage af sted igen og oven i købet få guldfuglen med.

Kongesønnen begav sig bedrøvet på vej og vidste slet ikke, hvor han skulle gå hen. Pludselig fik han øje på sin gamle ven, ræven, der sad på en grøftkant. "Der kan du se, hvordan det gik, fordi du ikke fulgte mit råd," sagde den, "men lad nu bare være med at hænge med næbbet. Jeg skal nok sige dig, hvordan du skal få fat i hesten. Sæt dig nu op igen, så kommer du til et slot, hvor hesten står i stalden. Staldkarlene ligger udenfor og snorkover, så du kan ganske rolig trække hesten ud. Men en ting må du huske. Du skal give den en almindelig lædersadel på og ikke den forgyldte, som hænger ved siden af, ellers vil du komme galt af sted." Kongesønnen satte sig nu op på rævens hale, og af sted gik det over stok og sten. Han fandt alt, som ræven havde sagt, men da han kom ind i stalden og så det smukke dyr, tænkte han: "Det er dog synd, at den ikke skal have den pæne sadel på." Men næppe havde han lagt guldsadlen på hestens ryg, før den begyndte at vrinske så højt, at staldkarlene vågnede. De kom straks styrtdende ind, greb ham og satte ham i fængsel. Den næste morgen blev han dømt til døden, men kongen lovede dog at skænke ham livet og guldhesten oven i købet, hvis han kunne skaffe ham kongedatteren fra det gyldne slot.

Med tungt hjerte begav kongesønnen sig på vej, men heldigvis mødte han igen den trofaste ræv. "Du fortjente rigtignok, at jeg overlod dig til din skæbne," sagde den, "men jeg har ondt af dig og vil hjælpe dig endnu en gang. Denne vej fører lige til det gyldne slot. I aften når vi dertil, og i nat, når alt er stille, går den smukke kongedatter ind i badehuset for at bade. Når hun kommer forbi dig, skal du springe frem og give hende et kys, så følger hun med dig. Men du må på ingen måde give hende lov til at gå ind og sige farvel til sine forældre, det vil du komme til at fortryde bagefter." Kongesønnen satte sig op på halen, og af sted gik det over stok og sten. Om aftenen kom de til slottet, og ved midnatstid kom den smukke

kongedatter gående ned mod badehuset. Kongesønnen sprang frem og gav hende et kys, og hun var straks villig til at følge med ham, men bad med tårer i øjnene, om hun måtte sige farvel til sine forældre. I begyndelsen var han standhaftig og sagde nej, men da hun grædende kastede sig på knæ for ham, gav han efter. I samme øjeblik, hun kom ind i sin fars sovekammer, vågnede han og hele slottet, og kongesønnen blev grebet og kastet i fængsel.

Den næste morgen lod kongen ham føre frem for sig og sagde: "Du har forbrudt dit liv, men jeg vil lade nåde gå for ret og give dig min datter til ægte, hvis du inden otte dage kan fjerne det bjerg, der ligger udenfor mit slot og spærrer udsigten." Kongesønnen begyndte at hakke og grave både dag og nat, men da han efter syv dages forløb så, hvor lidt han havde udrettet, opgav han alt håb og var meget bedrøvet. Om aftenen på den syvende dag stod pludselig ræven for ham. "Du fortjener aldeles ikke, at jeg hjælper dig," sagde den, "men gå nu bare i seng, så skal jeg nok sørge for resten." Da han vågnede næste morgen og kiggede ud af vinduet, så han, at bjerget var borte. Fuld af glæde skyndte han sig at fortælle kongen det, og enten denne så surt eller sødt, måtte han holde sit løfte og give ham sin datter til ægte.

Prinsen og prinsessen drog nu bort sammen, og da de havde gået et lille stykke, mødte de ræven. "Nu har du jo rigtignok det bedste," sagde den, "men når du har jomfruen fra det gyldne slot, skulle du også have guldhesten. "Jamen hvordan skal jeg få fat i den," spurgte kongesønnen. "Det skal jeg sige dig," svarede ræven, "først skal du bringe den konge, der har sendt dig af sted til det gyldne slot, den smukke kongedatter. Han vil blive ude af sig selv af glæde og straks føre guldhesten frem til dig. Sæt dig op på den og ræk dem alle hånden til afsked, men sidst den smukke jomfru. Sving så hende op foran dig og rid af sted. Ingen i hele verden vil kunne indhente jer, for hesten løber hurtigere end vinden."

Prinsen slap da også lykkelig og vel bort med guldhesten og den smukke kongedatter, og ræven sagde nu til ham: "Jeg vil også skaffe dig fat i guldfuglen. Når du kommer i nærheden af det slot, hvor den er, skal du lade prinsessen blive herude hos mig, jeg skal nok passe på hende. Når du kommer ind i slotsgården og kongen ser guldhesten, vil han bringe fuglen ud til dig. Når du så har fået buret i hånden, skal du sætte sporerne i hestens sider og skynde dig herud og hente din brud." Da kongesønnen lykkelig og vel

kom tilbage med fuglen, sagde ræven: "Nu skulle jeg vel også have en belønning, fordi jeg har hjulpet dig så godt." - "Hvad vil du have," spurgte prinsen. "Når vi kommer derind i skoven, skal du skyde mig ned og hugge mit hoved og mine poter af." - "Det var en rar belønning," sagde kongesønnen, "det må du ikke forlange af mig." - "Ja, så må vi skilles," sagde ræven, "men først vil jeg give dig et par gode råd. Køb aldrig nogen fri for galgen og sæt dig aldrig ved randen af en brønd." Da den havde sagt det, løb den hurtig ind i skoven.

"Det er dog et underligt dyr," tænkte kongesønnen, "hvem i al verden har lyst til at købe nogen fri fra galgen og det er da endnu aldrig faldet mig ind at sætte mig ved en brønd." De red videre og kort efter kom de igennem den landsby, hvor hans to brødre var blevet tilbage. Der var stor ståhej, og da han spurgte, hvad der var i vejen, fik han at vide, at der var to forbrydere, som skulle hænges. Da han kom nærmere, så han, at det var hans brødre, der havde soldet alle deres penge op og gjort sig skyldig i forskellige skarnsstreger. "Kan de ikke slippe fri," spurgte han. "Jo, hvis I vil betale for det," lød svaret, "men de er såmænd ikke værd at spilde sine penge på." Men kongesønnen købte dem alligevel fri, og de fortsatte nu alle fire rejsen sammen.

Solen brændte hedt, og da de kom ind i den skov, hvor de første gang havde mødt ræven, sagde den ældste bror: "Her er køligt. Lad os hvile os lidt ved brønden og få noget at spise og drikke." De gjorde det, og i samtalens løb satte den yngste kongesøn sig på randen af brønden uden at tænke over det. Hans brødre gav ham da et stød, så han faldt baglæns ned i brønden, og red derpå hjem med kongedatteren, hesten og fuglen. "Se, vi har ikke blot fundet fuglen," sagde de, "men også guldhesten og kongedatteren fra det gyldne slot." Kongen blev meget glad. Men hesten ville ikke æde, fuglen sang ikke og jomfruen græd og græd.

Den yngste bror var imidlertid ikke død. Til alt held var brønden udtørret og han faldt ned på det bløde mos uden at tage skade, men kunne ikke komme op igen. Den tro ræv glemte ham ikke i hans nød, men kom springende og skændte dygtigt på ham, fordi han havde glemt dens råd. "Jeg kan alligevel ikke nænne at lade dig i stikken," sagde den, "nu skal jeg hjælpe dig op i dagens lys igen." Derpå lod den prinsen gribe fat i sin hale og trak ham på den måde op af brønden. "Du er ikke undsluppet faren endnu," sagde den, "dine brødre har ladet stille vagt rundt om skoven, fordi de

ikke var sikre på, at du var død. Så snart nogen af dem får øje på dig, dræber de dig." I nærheden af dem sad der en fattig, gammel mand, og prinsen byttede i hast klæder med ham og gik op på slottet. Ingen kendte ham, men fuglen begyndte at synge, hesten at æde og den smukke jomfru græd ikke mere. "Hvor kan det dog være," spurgte kongen forundret, og prinsessen svarede: "Jeg ved det ikke selv. Før var jeg så bedrøvet, men nu er jeg glad igen. Jeg har en følelse som om min rette brudgom var kommet hjem." Hun fortalte ham nu alt, hvad der var sket, skønt brødrene havde truet med at dræbe hende, hvis hun røbede det. Kongen lod alle mennesker i hele slottet kalde frem for sig, og hans yngste søn kom også i sine pjalter. Kongedatteren kendte ham straks og faldt ham om halsen. De onde brødre blev nu henrettede og kongesønnens bryllup blev fejret med stor pragt, og kongen indsatte ham til sin arving.

Da kongesønnen en dag længe efter kom ud i skoven, mødte han sin gamle ven ræven. "Nu har du alt, hvad du kan ønske dig," sagde den, "men min ulykke er lige stor endnu, skønt det står i din magt at frelse mig." Den bad ham nu atter indtrængende om at slå den ihjel og hugge dens hoved og poter af. Langt om længe gav han efter for dens bønner, og næppe havde han gjort det, før ræven blev forvandlet til et menneske. Han fortalte ham nu, at han var en bror til den smukke kongedatter, og de levede alle lykkeligt sammen til deres død.

* * *